

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

Komisija za državno ureditev

Številka: 009-04/14-3/ EPA 136-VII
Ljubljana, 12. januarja 2015

Komisija Državnega sveta za državno ureditev je na podlagi drugega odstavka 56. člena Zakona o Državnem svetu (Uradni list RS, št. 100/05 - uradno prečiščeno besedilo, 95/09 – odl. US, 21/13 - ZFDO-F) in 20. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10 in 6/14) sprejela naslednje

Mnenje

k Tretjemu poročilu Vlade Republike Slovenije o položaju romske skupnosti v Sloveniji

Komisija za državno ureditev (v nadaljevanju komisija) je na 46. seji 17. decembra 2015 obravnavala Tretje poročilo Vlade Republike Slovenije o položaju romske skupnosti v Sloveniji, EPA 136-VII (v nadaljevanju: poročilo), ki ga je v obravnavo Državnemu zboru predložila Vlada Republike Slovenije (v nadaljevanju: predlagatelj).

Komisija **se je seznanila** s poročilom.

Predlagatelj je pojasnil, da se poročilo nanaša na 2012 in 2013. V prvem delu so predstavljene ugotovitve Urada za narodnosti na podlagi vseh pridobljenih poročil drugih organov. Oblikovani so tudi predlogi za nadaljnje ukrepe skladno z določili Zakona o romski skupnosti in z Nacionalnim programom ukrepov za Rome Vlade Republike Slovenije za obdobje 2010–2015. V poročilo so za ilustracijo dodani vsi projekti in programi, ki so se za romsko skupnost uresničevali med 2000 in 2013, ki so tudi finančno ovrednoteni. S tem je Urad za narodnosti želel preseči posplošene ocene, da je bilo programov za romsko skupnost premalo, saj s pregledom dobimo vpogled, kaj vse se je v 13 letih delalo in kakšen je bil napredek v romski skupnosti. Predstavljena so posamezna področja (vzgoja in izobraževanje, trg dela in zaposlovanje, kultura, bivanjske razmere, politična participacija ...). Dodan je opis aktivnosti Ministrstva za notranje zadeve, Ministrstva za obrambo in aktivnosti Sveta romske skupnosti RS. Ob pripravi poročila je bilo ugotovljeno, da je treba v naslednjem obdobju na področju politike do romske skupnosti jasno opredeliti razmerja med državo in lokalno skupnostjo. Prihaja namreč do neuskladenega delovanja obeh ravni in do izgovaranja, kdo je pristojen za kakšno nalogo. V poročilu so že nakazane možne rešitve. V poročilu so posebej izpostavili pomanjkljivosti pri črpanju evropskih sredstev v finančni perspektivi 2007–2014, saj se je Slovenija v glavnem omejila na črpanje sredstev iz Evropskega socialnega sklada, ni pa izkoristila denarja iz drugih skladov, kjer bi prav tako lahko pridobila finančne vire za izboljšanje standarda romske skupnosti.

Evropske komisija je 2011 sprejela Okvir EU za nacionalne strategije vključevanja Romov do 2020, naš nacionalni program se 2015 zaključuje in treba bo pripraviti uskladitev z evropsko

strategijo in nov nacionalni program ukrepov za romsko skupnost. Ta priprava sovпада z novo finančno perspektivo 2014–2020, v kateri bo še več sredstev za različne projekte iz različnih skladov, namenjenih ranljivim skupinam prebivalstva, med katere sodijo tudi Romi.

V razpravi je predlagatelj odgovoril na vprašanja državnih svetnikov in še dodatno predstavil poročilo.

Komisija ugotavlja, da Tretje poročilo o položaju romske skupnosti v Sloveniji sledi določbam Zakona o romski skupnosti v Republiki Sloveniji in določbam Nacionalnega programa ukrepov za Rome Vlade Republike Slovenije za obdobje 2010–2015 in je pregledno in vsebinsko bogato.

Komisija podpira pripravo sprememb Zakona o romski skupnosti, ki ga poročilo nekajkrat izpostavi kot enega izmed pogojev za lažje urejanje položaja romske skupnosti. Predlagatelj je izpostavil glavne predvidene spremembe, to so 1., 5. in 10. člen. Sprememba 5. člena bi uredila pristojnosti med državo in lokalno skupnostjo tako, da bi država v primerih kršenja temeljnih človekovih pravic lahko nastopila namesto občine. Gre za primere, ko občina ne ureja nelegalnih in komunalno neurejenih romskih naselij in ko komunalna neurejenost romskega naselja privede do trajnega ogrožanja zdravja ali življenja ljudi ali trajnega ogrožanja okolja. Spremembe člena so pripravljene in usklajene z Ministrstvom za okolje in prostor kot tudi s Svetom romske skupnosti in čakajo na vgraditev v spremenjen zakon. Ena od prednosti pri predlaganih spremembah Zakona o romski skupnosti bo tudi sprememba 10. člena, na katerega je večkrat opozarjala varuhinja človekovih pravic, bil pa je tudi v ustavni presoji, kjer pa je bilo zaključeno, da sestava Sveta romskih skupnosti, kot je določena v Zakonu o romskih skupnostih, ni v nasprotju z Ustavo Republike Slovenije. Ob spreminjanju zakonodaje je treba upoštevati tudi Okvir EU za nacionalne strategije vključevanja Romov do 2020 in že vnaprej misliti tudi na pripravo projektov za črpanje evropskih sredstev.

Člani komisije so opozorili na pozitiven projekt romskih pomočnikov in njihove pomoči romskim otrokom v šoli in vrtcu. Komisija se je strinjala s predlagateljem, da mora Ministrstvo za šolstvo in šport status romskih pomočnikov urediti sistemsko tako, kot je urejena pomoč ostalim učencem (določitev stopnje izobrazbe pomočnikov in drugi pogoji). Zdaj je to urejeno prek financiranja iz evropskih socialnih skladov in je vedno znova negotovo. Udeležba romskih pomočnikov daje zelo dobre rezultate v vzgojnih in izobraževalnih procesih in mora zato postati sestavni del teh. Komisija je izrazila upanje, da bo to urejeno 2015, ko Ministrstvo za šolstvo in šport pripravlja prenovo šolske strategije za Rome, ki naj bi vključevala še bolj intenzivne projekte za vključevanje otrok v vzgojno-učne procese. Med drugim so bili omenjeni tudi nekateri drugi pozitivni primeri dviga socialnega in kulturnega kapitala romske skupnosti, kot so izobraževalni inkubatorji v romskih naseljih, kjer so animatorji za nudenje izobraževalnih dejavnosti na razpolago tudi v popoldanskem času. Komisija je izrazila zaskrbljenost, da se kljub mnogim prizadevanjem v 3. triadi zgodi zelo velik osip romskih otrok iz učnih procesov in da so zelo težavni prehodi med osnovno in srednjo šolo. Tudi tem vprašanjem mora Ministrstvo za šolstvo in šport posvetiti pozornost v novi šolski strategiji za Rome in vanjo vključiti ukrepe za izboljšanje trenutnega stanja.

2014 so med drugim potekale tudi lokalne volitve, izvoljenih je bilo 19 romskih svetnikov in člane komisije je predlagatelj seznanil, da bo državna volilna komisija predvidoma januarja izvedla še dodatne volitve v Grosuplju, kjer romski svetnik v času rednih lokalnih volitev ni bil izvoljen. Komisija se je strinjala, da je participacija romskih svetnikov v občinskih in mestnih svetih pomembna, saj tako tudi romska skupnost sodeluje v postopkih lokalne samouprave, postane bolj povezana s skupnostjo, v kateri biva, in prevzema del odgovornosti za delovanje lokalne skupnosti.

Člani komisije so opozorili na pojave, ki so pogostejši v zadnjem času, prihaja namreč do dnevnih migracij Romov iz drugih držav v naša romska naselja, kar vodi v dodatne konflikte in znižuje raven varnosti v lokalnih okoljih. Tudi predlagatelj je potrdil, da na Urad za narodnosti prihajajo opozorila iz same romske skupnosti. Država mora v takšnih primerih dosledno preganjati kriminalne združbe in posameznike, saj je drugače stigmatizirana celotna romska skupnost. V nekaterih primerih bo treba okrepiti tudi mediacije na terenu, nekatere že potekajo, kot na primer v Novem mestu tako znotraj romske skupnosti kot tudi med romsko skupnostjo in preostalim lokalnim prebivalstvom.

V poročilu je posebej izpostavljena problematika premajhnega črpanja evropskih sredstev v pretekli finančni perspektivi za ranljive skupine prebivalcev, tudi za romsko skupnost. Slovenija se je preveč omejila na črpanje sredstev iz Evropskega socialnega sklada, ni pa dovolj izkoristila denarja iz drugih skladov, na primer iz Sklada za regionalni razvoj in iz Kmetijskega sklada. Evropska komisija je v novi finančni perspektivi pri mnogih programih eksplicitno navedla, da mora biti za pridobitev sredstev omenjena in obravnavana romska skupnost, tudi če programi niso namenjeni posebej romski skupnosti. Komisija zato poziva Vlado in ministrstva, naj za finančno perspektivo 2014–2020 pripravijo projekte in spodbujajo vse deležnike, da sodelujejo v razpisih in črpajo sredstva, ki bodo za ranljive skupine in za romsko skupnost na razpolago v še večji količini kot so bila v pretekli perspektivi. Člani komisije so izpostavili, da lokalna raven potrebuje pomoč pri pripravi projektov, predvsem to velja za manjše občine, ki se bodo v spremenjenem sistemu financiranja težko znašle. Država naj zato pripravi navodila in usmeritve za prijave in iskanje programov, saj mora biti pospešeno črpanje finančnih virov skupna odgovornost. Med drugim je bilo opozorjeno, da romska skupnost živi tudi v okoljih, kjer ni tako številčna, da bi imela svojega svetnika v občinskih svetih, vendar se tudi ta okolja lahko odzovejo na razpise, če jih bo država znala pravilno usmeriti.

V novi finančni perspektivi ne bo več denarja za izgradnjo komunalne infrastrukture, pri čemer romska naselja, predvsem na Dolenjskem in v Beli Krajini, te še vedno nimajo urejene. V okviru Strokovne skupine za reševanje prostorske problematike romske skupnosti so bile v letih 2006–2011 opravljene analize stanja naselij z romsko skupnostjo in pripravljen nabor nujnih ukrepov. Država je v letih do 2013 namenila za ureditev osnovne komunalne infrastrukture skoraj 9 milijonov, prav tako so veliko prispevale lokalne skupnosti, vendar to ni zadostovalo za ureditev situacije. Komisija ugotavlja, da bo nujno, da država tudi v prihodnjih letih nameni določena finančna sredstva za dokončno rešitev problematike komunalne infrastrukture romskih naselij, saj občine same tega ne bodo zmogle. Glede na finančni položaj države in lokalnih skupnosti je zato črpanje evropskih sredstev za druge ukrepe še bolj nujno, saj bo za dokončanje komunalne infrastrukture treba zagotoviti domače finančne vire.

Za poročevalca na matičnem odboru je bil določen državni svetnik Rajko Fajt.

Predsednik
Rajko Fajt, l.r.